

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XLV. De Circumstantiis Restitutionis, & in specie cui, quo tempore & loco Restitutio fieri debeat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS XLV.

De Circumstantiis Restitutionis, & in specie cui, quo tempore & loco Restitutio fieri debeat?

Abbenus multa iniquè congeffit, dubitat, an, & qualiter teneatur restituere. 1. Quia Dominus re suâ creditur abusurus. 2. Quia Dominus rei est defunctus. 3. Quia res alteri erat oppignorata vel vendita. 4. & 5. Aliqua furi reddidit, à quo emerat. 6. Pleraque acquisiuit usurâ, iniquo pondere, vel mensurâ. & ignorat à quibus. 7. Alia sibi tanquam pauperi aut alieno are gravato retinet. 8. Sarcinam à viatore in domo suo relictam vendidit. 9. Res tum furtivas tum inventas ex parte dedit primò repetenti, qui non erat Dominus. 10. Partim factâ vel non factâ inquisitione aut ex consilio Confessarii dedit pauperibus. 11. Dubitat an restitui debeant res vacantes, inventa, derelicta. 12. An, & ex quibus causis differri possit solutio. 13. An fieri ante vel post tempus conventum. 14. Quid si fiat per partes, vel differatur post mortem. 15. Quo loco & quibus expensis tenetur debitor ex delicto. 16. Debitor ex re accepta. 17. Quid si mittat rem Domino absenti, & in via pereat. 18. Quo loco tradenda res debita ex contractu. Pro retolut.

QUÆR. I. Cui restitutio fieri debeat?

R. I. Debita vel bona certa, id est talia, quorum Dominus scitur, regulariter restitui debent ipsi Domino, quia hic in ea primarium jus habet. Excipe I. nisi Dominus re suâ effret abusurus ad

peccatum, v. g. pecuniâ ad se inebriandum vel fornicandum; tum enim, si absque gravi incommodo potes, teneris ex charitate restitutionem differre, imò si re suâ esset abusus ad iniustitiam, v. g. gladio suo ad te vel alium occidendum, teneris ex justitiâ non reddere, alius sine causa positivè cooperaris actioni injustæ & per consequens teneris de damno secuto. *Sover. Less. l. 2. c. 16. dub. 4. V. Cas. 38, à n. 1.* debes tamen esse moraliter certus, quòd Dominus re suâ abusus sit, nam in dubio debet presumi bonus, & possidet obligatio restituendi; in praxi etiam plerumque adest causa excusans, puta periculum rixarum, aliorumque incommodorum, si Dominus rem suam seriò repetat, & non recipiat.

2. Si Dominus sit defunctus, omnia debita realia sive ex contractu sive ex delicto reddenda sunt hæredi, quia hic succedit in omnia jura defuncti; si defunctus de rebus suis non disposuerit, neque hæredem ab intestato usque ad decimum gradum, vel ex testamento reliquerit, ejus jura & bona dicuntur vacantia & derelicta. *L. 1. 4. § 5. Cod. de bonis vacant.* quia de iis in virâ disponere noluit, & post mortem non potuit, ideòque de jure naturæ sunt primò occupantis, & debita debitori remanebunt; jure civili cedunt fisco, vel sæculari, si defunctus sit laicus, vel Ecclesiastico, si fuerit clericus, saltem post sententiam judicis, ut requirit *Amicus de just. d. 16. num. 6.* nam *cit. leges* dicunt intra certum tempus posse præscribi contra fisco, ergo possunt bonâ fide retineri, quia malâ fide nunquam præscribitur. Bona peregrinorum in diversorio sine hærede defunctorum, per

Episcopum loci distribuenda sunt pauperibus
pro anima defuncti. *Auth. omnes Cod. communia
de success.*

3. Si alteri debeat rei alienæ possessio, huic
immediatè restituenda est, v. g. accepisti rem
apud alium depositam, conductam, commo-
datam, emphyteuticam &c. non Domino, sed
depositario, commodatario &c. restituere de-
bes, quia sine injuriâ privari non possunt jure cu-
sodiæ, usûs, vel possessionis, nisi consentiant,
vel credantur re iniquè abuturi, ex quo capite bo-
na Ecclesiæ non Prælato dissipatori, sed Capitulo
restituenda sunt.

4. Si habeas rem à possessore malæ fidei
emisti equum à fure, per se, non furi,
sed Domino reddi debet, qui solus jus in eam
habet, non verò iniquus possessor: dico: per
se, nam si fur tibi nolit reddere pretium,
tibi ei restituas equum, *Nav. Vasq. Dicast. Less.
Metzger d. 33. a. 1. & alii apud Vivam. op. 2. q.
1. a. 3. dicunt furi eum licitè reddi posse, et si fur
nunquam eum reddet Domino, quod Lugo. d.
17. s. 2. Sporer num. 121. etiam admittunt de
emptore malæ fidei, quia res sive bonâ sive malâ
fide empta per hoc, quòd reddatur furi non poni-
tur in pejore statu, quàm esset, si nunquam fuisset
empta: at probabilius contradicunt *Cajet Sot.
Molin. Laym. Sylvius q. 62. a. 6. LaCroix l. 3. p. 2.
num. 100**

Ratio est. 1. emptor rei alienæ, si aliter preti-
um recuperare non possit, licitè quidem permit-
tere potest, ut fur mercem recipiat, quia habet
us ad suum pretium, pro quo nihil accepit, nec
obligatur rem alienam cum tanto suo damno con-
servare, ut fatentur omnes, non tamen licitè po-
test

test eam furi restituere seu tradere, quia hoc non est permitttere, sed positivè, & proximè cooperari ad injustum alterius damnum; sicut si latro velit auferre rem tuam, nisi tradas alienam, potes quidem permitttere ut accipiat rem alienam apud te existentem, non tamen licitè eam tradas.

2. Res à fure liberata apud emptorem meliorem statum acquisivit, qui unà cum re ad Dominum pertinet, ergo qui eam furi restituendo ad peiorem statum reducit, facit Domino injuriam, sicut qui rem alienam ex incendio vel flumine exceptam, iterum in flammam vel flumen rejicit, cum aliis ipsi minetur æquale damnum, nisi iterum injiciat.

3. Dominus ab emptore potest justè rem suam repetere, imò & tollere, ergo alter obligatur eam ipsi, & non furi reddere, ne deor bellum ex utrâque parte absque errore justum; nec obstat quòd fortè ex ignorantia rem non repetat, nam per hoc jus suum non amisit, & judex tenetur rem non furi, sed Domino adjudicare, ergo & tu restituere.

5. *Dices* 1. emptor restituendo rem furi reponit eam ex gravi causa in eodem statu, in quo fuisse, si nunquam fuisset empta, ergo nec damnum, nec injuriam facit Domino, etiamsi eam emerit malâ fide; sicut si quis à fure, sive bonâ sive malâ fide, accepit canem alienum, si in viâ timeat ab ipso morderi, potest canem citra Domini injuriam dimittere, etsi prævideat eum rediturum ad furem.

2. Quamdiu fur detinet meum prærium, non empta necdum est à fure perfectè liberata, sed quasi sub actuali conflictu, ideòque licitè reddi potest; sicut si à fure extorsit pallium Petri, si autem arripiat meum, licitè ei reddo pallium

Petri ut recipiam meum; item si quis velit auferre bursam meam, nisi bursam Titii in foro inventam iterum illuc reportem à fure auferendam, licitè reporto.

3. Ex gravi causa licet remotè cooperari peccato alieno, ut cum communi dixi *Cas. 20, num. 2.* sic si fur velit auferre thesaurum meum, nisi ostendam thesaurum Petri, licitè hunc ostendo; ergo si fur nolit reddere mihi pretium, nisi restituam rem emptam, licitè eam restituo, etsi forsan à fure retinendam.

4. Si Petrus mihi intentet mortem, nisi tradam gladium Pauli apud me depositum, licitè eum trado, etiamsi sciam, quòd eodem velit Paulum occidere; quia tradere gladium est actio de se indifferens ideòque remotè tantum cooperativa ad occisionem Pauli; quam ponere licet ad evitandum æquale malum proprium; ergo reddere mercem furi etiam tantum est cooperatio remota, & per consequens licita ad evitandum damnum æquale. Ecce rationes multum graves, ut vix judicari possit, an hæ, an oppositæ præponderent. Nihilominus

æ. *ad 1. N. C.* injuriam facit Domino, non quia rem emptam reponit ad statum primum, sed quia eam privat statu intermedio meliore jam acquisito; aliud est de cane, qui furi positivè non restituitur, sed ex gravi causa permittitur sponte ad eum redire.

ad 2. N. ass. sicut si pallium Petri à fure ereptum deportasses ad locum tutum, non posses illud furi positivè reddere seu tradere, etsi possis permittere, ut ipse recipiat; sic & mercem non potes reddere, bene tamen ex causa permittere, ut fur recipiat. Idem est de bursa repertâ & ad locum tutum deportatâ. *ad*

ad 3. *N. C.* reddens mercem tradit rem alienam furi, ideòque proximius cooperatur, quam qui eam nudè ostendit; & obinde Dominus magis est invitus respectu hujus, quam respectu alterius.

ad 4. *N. C.* tradens gladium Pauli metu mortis est in extremâ necessitate, in quâ Paulus non habet jus repetendi gladium, necessitas autem recuperandi pretium non est tanta, ut Dominus mercis amiserit jus eam repetendi.

6. *R. II.* Debita vel bona incerta, hoc est talia, quorum Dominus ignoratur, vel conveniri non potest, restituenda sunt juxta explicationes sequentes.

1. *Bona incerta comparata ex delicto* v. g. furto, usurâ, iniquâ mensurâ vel pondere, si factâ, pro rei qualitate & valore, diligenti inquisitione Dominus sciri vel conveniri non possit, restitui debent pauperibus. *S. Th. 2. 2. q. 62. a. 5. ad 3. & ibid. Cajet. Bannes. Sylvius. Covar. Molin. d. 746. Lugo d. 6. s. 12. Viva op. 2. q. 2. a. 3. & in definitivum Alex. III. C. cum tu de usur. c. nemo 24. q. 5. Ratio est: quia res, quæ Dominum habet, non potest retineri illo non consentiente, aut si Dominus reperiri non possit, debet expendi juxta voluntatem ejus prudenter præsumptam; sed bona incerta Dominum habent, aliàs forent vacantia vel derelicta, quæ sunt primò occupantis, neque prudenter præsumi potest, quòd Dominus velit ea retineri ab injusto eorum possessore, ne lucrum ex delicto reportet, sed prudentissimè præsumitur, quòd si sibi vel suis hæredibus aut proximè consanguineis præsertim indigentibus restitui non possint, velit ea distribui in pauperes vel ad quaslibet causas pias, ut communiter ex-*

applicent DD. ergo si expendi & restitui debent; unde si ipse verè pauper, vel debitis ultra vires gravatus sit, ea sibi propriâ autoritate retinere potest, nisi obstet lex aliqua positiva, Scot. Vsq. Sylv. Sanch. Ills. t. 4. d. 3. n. 250. quòd si Dominus in particulari quidem ignoretur, sciatur autem in communi, v. g. milites injustè expilârunt oppidum; mercatores, caupones, pistores, mercibus, mensurâ vel pondere iniquo concives suos defraudârunt, etsi nesciant, quibus in particulari damnum illatum sit, restitutio tamen facienda erit non pauperibus, sed, quòd ad fieri potest, personis lætis, per se, vel per virum probum, & in ultimo casu minuendo pretium, vel augendo pondus & mensuram.

2. Bona incerta ex contractu vel inventione 8.
v. g. mercator ignotus loco vitri tradidit gemmam, loco cupri aurum, loco unius ulnæ duas, item invenisti anulum pretiosum, aut viator ignotus sarcinam in domo tuâ reliquit &c. si adhibitâ inquisitione debitâ per publicationem vel schedarum affixionem Dominus reperiri non possit, probabiliùs hæc iterum restituenda sunt ad causas pias S. Th. q. 66. a. 1. ad 2. Scot 4. dist. 15. q. 2. ad 4. Cajet. Nav. Less. Laym. Viva op. 2. q. 2. a. 3. & DD. cc. Ratio denuò: quòd res aliena sine consensu saltem præsumpto Domini retineri non possit, præsumitur autem esse voluntas Domini, ut dum res sibi corporaliter restitui non potest, restituatur ad causas pias, in bonum animæ. Patentur tamen plerique oppositam, quam docent Sot. Medina. Sa. Dian. p. 11. t. 4. R. 12. Mezzg. t. 11. d. 27. q. 3. esse probabilem; quia incertum est, an voluntas Domini sit, ut res sua in causas pi-

as erogetur, vel non potius, ut à possessore bonæ fidei asservetur, aut si asservari non possit, consumatur, distrahatur, & Domino, si forte compareat, æquivalens restituatur: optimè distinguit *Lugo n. 141.* quamdiu superest spes aliqua inveniendi Dominum, præsumitur Dominus rem suam vel pretium ejus velle asservari, si nulla spes supersit, tunc demum dicitur pauperibus.

9. 3. Inventor non debet credere cuivis dicenti rem esse suam, nisi id probetur sufficientibus iudiciis, si plures dicant esse suam, dividenda est pro rata probabilitatis, aut in defectu probationum danda pauperibus.

4. Qui præmissâ debitâ inquisitione rem in pauperes vel pias causas expendit, Domino comparente, ad nihil tenetur; non ex re accepta, quia rem non ampliùs habet, neque ex injustâ acceptione, nam quamvis eam fortè accepit malâ fide v. g. furto, rapinâ &c. postquam tamen Dominum invenire non potuit, culpam purgavit, eam expendendo juxta voluntatem Domini prudenter præsumptam; pari modo ad nihil tenentur pauperes, vel loca pia, si rem taliter acceptam jam absumpserunt, secus, si adhuc existat, tunc enim obligantur ex re acceptâ, quia distributio illa aliter fieri non potuit, quàm sub conditione si dominus re adhuc existente non comparens, aliàs enim malè gestum esset negotium Domini. *Laym. Diana. Petch. p. 649.*

10. 5. Si non præmissâ sufficiente inquisitione Dominum, res erogata est in causas pias, & adhuc existat, possessor rei tenetur primò, & in ejus defectu, qui dedit, si res bonæ fide est consumpta, nec aliquis ex ea factus ditior, tenetur

solus distributor. Ratio est; quia transferri non poterat rei dominium, cum Dominus esset rationabiliter invitus, & qui dedit non præmissâ debita inquisitione, Domino fecit injuriam,

9. Si fur bona fide ex ignorantia vel mandato confessariû, non facta inquisitione rem dedit pauperibus, & ab iisdem consumpta sit, fur adhuc tenebitur solvere pretium ratione primæ acceptationis injustæ, sicut si res apud ipsum sine ejus culpa periisset, neque est voluntas Domini, ut sic expendatur res sua. S. Anton. Nav. Rebel. Henrici d. 8. n. 109. Lug. d. 21. n. 59. Dicast. d. 3. n. 113. si dicas: talis fecit quod potuit, & ignorans tenebatur obedire Confessario; ergo creditor non potuit esse invitus, ut sic fieret. 8. Fecit quantum potuit ad evitandum novum peccatum C. ad extinguendum debitum N. debitor ex delicto debet creditorem efficaciter reddere indemnem, unde si restitutionem comamisit Confessario vel nuntio à creditore non assignato, qui rem retinuit, tenetur denuò solvere, ut fatentur omnes; ergo & tunc, quando absque inquisitione, bona fide dedit pauperibus. V. infra n. 17,

11. III. Res vacantes, ut gemmæ & lapilli in litore maris, feræ in sylvis, res derelictæ, vel pro derelictis habitæ, ut missilia principum, thesauri ultra memoriam hominum reconditi jure gentium sunt primo occupantis, ideòque restitutioni obnoxia non sunt, nisi sub limitationibus explicatis Cas. 22. n. 14. & seqq.

QUÆR. II. Quo tempore restituendum?

8. Ut primum moraliter fieri potest post delictum vel notitiam rei alienæ, aut præfixum terminum in contractu? est regula communis & certa; aliàs enim detineretur res aliena Domino rationabiliter invito; unde deduces seqq. 12. 1.

1. Differre solutionem uno alteròve die non est mortale, nisi Domino grave damnum vel incommodum ex dilatione causetur, imò si debitor non sit ex delicto (quoad hunc enim Dominus est plerumque magis invitus) & verum habeat solvendi propositum, ac dilatio solutionis Domino non sit damnosa aut periculosa, non est arguendus peccati mortalis, etiamsi per unam alteramve septimanam, imò & mensem solutionem differat. *Molin. Laym. Tamb.* tres verò sunt causæ, propter quas restitutio justè differri potest.

1. Si creditor non sit præsens, nec aliquem statuerit, qui solutionem acceptet. 2. Si creditor etiam tibi debeat, & non solvat. 3. Si solutio fieri non possit sine scandalo vel notabili damno in bonis animæ, famæ, vel fortunæ.

13. 2. Si nullus in contractu terminus est præfixus, solutio tunc est facienda, quando creditor secundum loci consuetudinem eam exegerit, nisi forsitan petere impediatur, vel à potentiore non audeat, tunc enim terminus solutionis erit, qui prudenter judicatur esse de rationabili voluntate creditoris.

3. Si terminus præfixus est in favorem debitoris, ut in commodato, debitor poterit terminum prævenire, & citius solvere; quod si creditor acceptare nolit, & res individua pereat sine culpa debitoris, interitus non huic, sed creditori imputabitur. *Diana p. 1. t. 8. R. 17.* Quando autem terminus præfixus fuit in favorem creditoris, ut in locato ad certum tempus, in censu pro annua pensione; tunc debitor regulariter terminum prævenire non potest, nisi solato integro pensionis vel locationis pretio; creditori verò non conceditur repetere rem suam ante terminum conven-

num, nisi debitor de fugâ, vel non solvendo foret suspectus, tunc enim cogitur vel rem ipsam reddere vel cautionem præstare.

4. Qui injustè cum peccato mortali solutionem differt, tenetur ad omne lucrum cessans & omne damnum obinde creditori emergens, ut per se patet; qui solutionem inculpabiliter differt ex naturali oblivione, vel impotentia, valde probabitur excusatur, præsertim si non sit debitor ex delicto; an idem teneat de eo, qui solutionem differt ad avertendum proprium damnum, dicam

Caf. 47. n. 4.

5. Debitor vel maximè ex delicto, si possit, 14. debet statim totum debitum solvere, quamvis per partes vel distincta delicta contractum, & si absque causa velit solutionem differre, vel per partes solvere, non potest absolvi, quia manet in actuali peccato, & Dominus est rationabiliter invitus, quia habet jus ad totum debitum, & posset intervenire impotentia, mutatio voluntatis vel aliud periculum: minùs absolvi possunt, qui solutionem differunt usque ad mortem, vel post mortem committunt hæredibus, quia injustè detinent aliena, & suos creditores exponunt periculo damnorum, præsertim si hæredes sint potentes, vel difficilis conventionis, aut, ut fieri assolet, in indagandis & observandis obligationibus defecti negligentes, nisi periculum gravis infamæ vel scandali aut alia justa causa exigat restitutionem differri post mortem.

QUÆR. III. Quo loco & cujus expensis restitutio fieri debeat? 15.

Re. 1. Debitor ex delicto debet restituere in illo loco, ubi Dominus rem suam erat habiturus, si

H

res

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom II.

res injustè ablata, detenta, vel destructa non fuisset, & quidem suis expensis, ut si Colonia abstulit pecuniam vel equum, & ea secum abduxit Viennam, tenetur suis expensis ea reducere Coloniam, vel si Dominus etiam rem suam tunc erant ducturus Viennam, debet restituere Viennæ, subtractis tamen expensis, quas Dominus in re sua transferenda necessariò fecisset; si fur plures expensas facere debuit, quàm Dominus erat facturus, has deducere non poterit; suo delicto eas impure, si verò minores expensas fecit, quàm Dominus facere debuisset, idque proveniat ex industria sua, hanc diminutionem compensare potest; secus, si id contingat casu, ex eo v.g. quòd vecturæ vel cambii pretium decreverit, pretium enim decrevit Domino. *Medin. Sylvius. Molin. d. 752. Less. d. 15. dub. 8. Lugo d. 20. n. 183. Sporer à n. 153. La Croix n. 361.* Ratio horum est, quòd æquitas justitiæ solum exigat, ut Dominus rei servetur indemnis, id est, tantum & non plus habeat in rebus suis, quantum habuisset, si res nunquam fuisset ablata vel iniuste detenta, hoc autem fit, si fur ita restituat, ut premissum est, ergo, &c.

At quantas expensas tenetur facere debitor ex delicto ad restituendam rem alienam? *Cajet. Nav. Covar.* & alii obligant ad expensas quascunque possibiles, at nimis rigidè; quis enim dicat, quòd debitum sex aureorum teneat solvere cum expensis seu damno aureorum mille? id namque aperte repugnat charitati; meliùs igitur *Lugo num. 10.* dicit, debitorem obligari ad expensas duplè majores, quàm res debita valeat, ut si debeas centum, tenearis hos cum expensis seu jacturâ ductorum ex tuis, si opus est, restituere, quia cum debitor sit nocens, & creditor innocens, saltem

duplò major causâ requiritur ad absolvendum debitorem, quàm ad privandum re suâ creditorem. Adhuc mitiùs loquuntur *D. Th. q. 62. a. 5. ad 3. Sol. 4. dist. 15. a. 4. Haun. t. 2. c. 3. contr. 8. Vasq. de rest. c. 10. d. 1. Petsch. p. 678. Sporer num. 161.* Qui tantùm obligant debitorem cum damno equali, & aliquantum majore, non autem cum damno duplo, triplo, vel decuplo; quia justitia non repugnat charitati, charitatem autem putant non permittere, ut debitor etiam ex delicto restituar cum damno notabiliter major, quàm est debitum, ideòque restitutio tunc differri poterit ad commodiorem occasionem, aut si nulla spes commodioris occasionis affulgeat, nec voluntas Domini per litteras vel aliter explorari possit, Restitutio ex præsumpto Domini consensu facienda est proximis Domini consanguineis vel hæredibus, aut in eorum defectu pauperibus.

Sidicas: qui tenetur ad finem seu restitutionem, etiam tenetur ad media, & expensas necessarias; ergo, si opus est, ad triplò vel decuplò majores, quàm res ipsa valeat. *R.* Tenetur ad expensas debito proportionatas. *C.* improporionatas & debitum notabiliter excedentes *N.* ut autem ticiatur, quàm expensæ sint proportionatæ, attendenda est conditio tam debitoris, quàm creditoris; potest enim esse, ut debitori pauperi multò plus noceat damnum decem, quàm creditori centum aureorum, aut econtrà: ideòque & tunc expensæ ultra duplum vel triplum augendæ, vel econtrà proportionaliter minuendæ sunt. *Haun. l. c. Illiung. num. 223. Sporer num. 163.*

R. II. Debitor ex solâ re accepta tenetur restituere in loco, in quo res de facto existit, juxta seq. explicationes;

1. Si Dominus rei est absens, v. g. viator in domo tua reliquit suam bursam, vestem vel saccinam, teneris eum per litteras monere, quid de re suâ fieri velit; si petat sibi transmitti, transmittenda est, sed expensis Domini; quia æquum non est, ut debitor in re alienâ citra culpam suam damnum patiatur, si expensæ excedant valorem rei, de præsumpto consensu Domini res vendi, & pretium transmitti debet; si nec pretium sine majori vel æquali expensâ transmitti queat, expectanda est melior occasio vel voluntas Domini, aut si nulla horum spes sit, res dari debet proximis Domini consanguineis, vel hæredibus, aut in horum defectu pauperibus, si debitor inutiles expensas fecerit, hos ipse portare debet, & si inquirere neglexit, fiet deinceps debitor ex delicto, obligabiturque quantum illa negligentia nocuit.

17. 2. Si Domino absenti rem suam vel etiam tuam transmittas per bajulum, ab ipso in genere vel in specie designatum, vel cum ejus consensu electum, hic autem rem retineat, vel sine tua culpâ apud ipsum pereat, perit creditori, quia jam censetur rem accepisse per suum designatum. *Lugo d. 8. n. 127.* idem dicit *La Croix n. 363.* si loco designati fortè venerit alius, fingens se designatum, cujus fraudem advertere non potuisti, quod verum est, si intuitu litterarum vel signi à creditore dati eum elegeris, secus si nullum signum creditor posuerit, nec litteras scripserit; tunc enim censetur à te spontè electus, & dicendum, quod *casu seq.*

3. Si ipse bajulum elegeris non assignatum, & remittas rem Domini in individuo, v. g. vestem apud te depositam vel tibi commodatam, & hac sine tua culpâ pereat, iterum ad nihil teneris; quia

res regulariter perit suo Domino; excipe, nisi sis debitor ex delicto, v. g. per tuum servum vel confessarium remittis vestem furto à te ablatam, quam si servus vel confessarius retineat, teneris ejus pretium solvere Domino vi injustæ acceptionis præteritæ, non aliter, ac si apud te casu periisset. *Rebel. Sylvius. Less. c. 16. dub. 6. num. 65. Molin. d. 754. Lug. d. 21. n. 59. Hsung. n. 305. Dices: si fur non possit aliter restituere, quam per confessarium, creditor prudenter præsumitur consentire, ut res per confessarium restituatur; ergo si apud confessarium pereat, perit creditori. R. Prudenter præsumitur consentire salvo suo jure C. aliàs N.*

4. Si ex te remittas rem tuam, v. g. pecuniam mutuò acceptam, tibi perit, quia illa pecunia permanet sub tuo dominio, usque dum creditor eam per se vel per suum nuntium acceptarit, res autem perit suo Domino.

R. III. Restitutio ex contractu fieri debet in loco 18. tacite vel expresse per partes convento; debita ex contractu gratuito, donationis, legati, testamenti tradenda sunt in loco, ubi existunt; & sumptibus donatarii vel legatarii inde transferenda; quia gratis donans vel legans non censetur se, nisi aliud expresserit, ad plus obligasse, quam ut rem alteri relinquat, pro libitu ejus sumptu & labore, si opus est, aliò transportandam; res debita ex contractu mutui, depositi, commodati, locati &c. per se restitui debet, ubi est tradita, & quidem istius sumptibus, in cujus utilitatem contractus est initus, nisi aliter sit conventum.

H 3

CASUS